

**ZDENĚK
KOŽMÍŇ**
(1925–2007)

MÍSTO, KTERÉ JSEM SMĚL...

Sborník, který právě držíte v rukou, vznikl u příležitosti slavnostního odhalení pamětní desky Prof. PhDr. Zdeňku Kožmínovi, CSc. Chceme vám tím připomenout výjimečnou osobnost literárního vědce, učitele a neobyčejného člověka, který v letech 1970–1985 působil jako učitel na zastáveckém gymnáziu a v tomto roce by se dožil devadesáti let. Věříme, že tato publikace bude pro ty, kteří pana Kožmína znali, příjemným výletem do minulosti a poutavým čtením i pro ty, kteří se s ním osobně nesečkali.

Eva Kokešová

jménem organizátorů

Obsah

Místo, které jsem směl...	4
Kožmínovská zastavení	6
Literární krajiny Z. Kožmína	10
Jeden projev ve školním rozhlase	14
Kožmínovské rozjímání	16
Vzpomínání	18
Akustika srdce	34
Sbohem, pane profesore Kožmíne	38
Kalendárium	40
Malý portrét sochaře	44

Isaías A. Cruz

Zdeněk Kožmín: Místo, které jsem směl...

Když po roce 1968 Brno i jeho univerzita stáhly za mnou železnou oponu, otevřel se mi jednoho voňavého dne pozdního srpna 1970 les, který mě dovedl ke gymnáziu. O té cestě vzhůru jsme pak se studenty často vymýšleli snad stovky slohových prací; vždyť jsem po ní chodil celkem dobrých patnáct roků povinně i nepovinně tam i zpátky, někdy několikrát denně. Přiznám se, že když jsem jezdil autobusem ráno co ráno a slovný stroj neúchylně uhýbal z dálnice na Rosice, někdy jsem si moc přál, aby neodbočil a pokračoval do Prahy, města, které miluji ze všech měst nejvíc.

Nebudu se holedbat, že jsem si v Zastávce rychle zvykl. Dlouho jsem si nemohl zvyknout na to, že mé milé literární časopisy už nevycházejí, že okna redakce Hosta do domu v přízemí Besedního domu oslepla, že jeden z jeho hybných duchů Oleg Sus nešťastně bloudí zakázaným městem (až dobloudil ke své předčasné smrti). Moje žena kategoricky prohlásila, že mi Zastávka zachránila život (a ona má skoro vždycky pravdu). Zachránily mi ho nejen ty nádherné neproblouditelné lesy (chodil jsem tam často ke zděšení svých ko-

legů a kolegů i v nejhlubší mlze, tak husté, že už nebyly skoro vidět stromy), ale zachránilo mi ho, abych použil slov Závadových, i to lidské fluidum, které tu v bohaté míře bydlelo a hlavně sem desítkami a desítkami mladých lidí přijíždělo a dojíždělo z mnoha míst stejně milých jmen, jako jsou milé ty stovky jmen a tváří, co jsem směl (to slovo má nejmíň dva významy a oba platí) učit. Ale učil jsem já vůbec?

Mám nejspíš ještě na zádech kteréhosi kabátu omítku ze zdí zastáveckého nádraží, kde jsme tolikrát malovali koleje a vagóny a všelijaké železniční reálie. Mám stále v těle zakódován ten obrovitý chlad Dělnického domu (tenkrát tu ještě zoufale hrála jen ztracená kamna), kde jsme se však ohřívali u Čechova, u Holana a vůbec u poezie (že tou hlavní poezií tu byly ovšem především ti báječní lidé na „létajících strojích“ mládí, to jsem věděl už i při těch kantorských vráskách, kterým nikdo z učitelů nemůže uniknout). Vzpomínám si, že jsem také – díky benevolenci ředitelské – konal hodiny slohu na různých místech lesa i podlesí, aniž sloh přestal být slohem, ale spíše se jím teprve skutečně stával. Učil jsem já vůbec?

Vždyť si pamatuji skoro každé místo, kde jsem podzim co podzim dohlížel na správný chod bramborové brigády (jak velkolepě voněly lesy i svačinky, na které jsme nedočkavě čekali). Bylo dokonce jedno místo na samém kraji právě dostavené dálnice, kde se také na brigádě jedlo a popíjelo čaj (Fatko, jakého jazykového prohřešku jsem se právě teď dopustil?). To místo si neopomenu připomenout jako památeční, kdykoliv tudy teď projíždím – a je to dost často – za svými novými profesorskými povinnostmi do Prahy. A po zákonu správné výstavby textu, jak by mi potvrdil redaktor Blažejovský, by měla teď přijít pointa tohoto mého příspěvku pro Gymnazijní noviny (ale to už si zase pletu přítomnost s minulostí). Prozradím bez mučení, že už tu pointu mám dávno připravenou a že není vůbec vymyšlená. Když tedy často jedu přepychovým (a stále přepychovějším) autobusem ráno do Prahy a slovný stroj Čebusu neúchylně pokračuje po dálnici do hlavního města a ani nemrkne okem na odbočce do Rosic, někdy bych si moc přál, aby odbočil. (2003)

Kožmínovská zastavení

V roce 2015 si připomínáme 90. výročí narození PhDr. Zdeňka Kožmína, který působil v zastávěckém gymnáziu. Narodil se 28. února 1925 v Hněvčích u Litoměřic. Studoval na reálném gymnáziu v Roudnici nad Labem a Vysokém Mýtě (1944), poté (1945–49) na FF UK v Praze češtinu a filozofii. Učil na středních školách a pak na PedF MU v Brně (1956–70), odkud byl z politických důvodů pro-

puštěn. Poté začal působit na Gymnáziu v Zastávce u Brna (1970–85), kde ovlivnil řadu mladých lidí z našeho regionu.

Po revoluci se vrátil na PedF MU (1990–91), ze které přešel na FF MU (od 1991), v roce 1991 byl jmenován profesorem MU pro dějiny české literatury. V 90. letech hostoval na vídeňské univerzitě a přednášel i na pařížské Sorbonně. Zemřel v Brně v roce 2007.

Ve svém díle se věnoval zejména kritice, stylistice a interpretaci literárních děl z hlediska strukturalismu a sémantiky. V 70. a 80. letech, v době kdy učil na Gymnáziu v Zastávce, měl zakázáno publikovat, ale věnoval se nadále odborné práci, např. analýzám děl Kunderových, Hrabalových a interpretacím moderní české poezie, zvláště Skácelovy a Holanovy.

Rok 1989 přinesl nejen Kožmínův návrat na univerzitní půdu, ale i jeho knižní publikaci *Zvětšeniny ze stylu bratří Čapků*, kde nás opět přesvědčuje o tom, jak dokáže být práce s literárním textem dobrodružná, odvážná i zábavná, že je to cesta, po které se můžeme vydat i sami.

Je však třeba také připomenout, že Zdeněk Kožmín za svého působení v zastáveckém gymnáziu inspiroval mnoho svých žáků k zájmu o literaturu. Studenti četli v této šedé době normalizace texty polských básníků, vydávali nástěnné Gymnazijní noviny, které měly vysokou estetickou i uměleckou úroveň. Pod jeho vlivem se mnozí studenti rozhodli studovat na vysokých školách literární vědu, nejrozličnější humanitní obory i sami literárně tvořit.

Byl to však také vzácný, vysoce tolerantní člověk, který jen svou přítom-

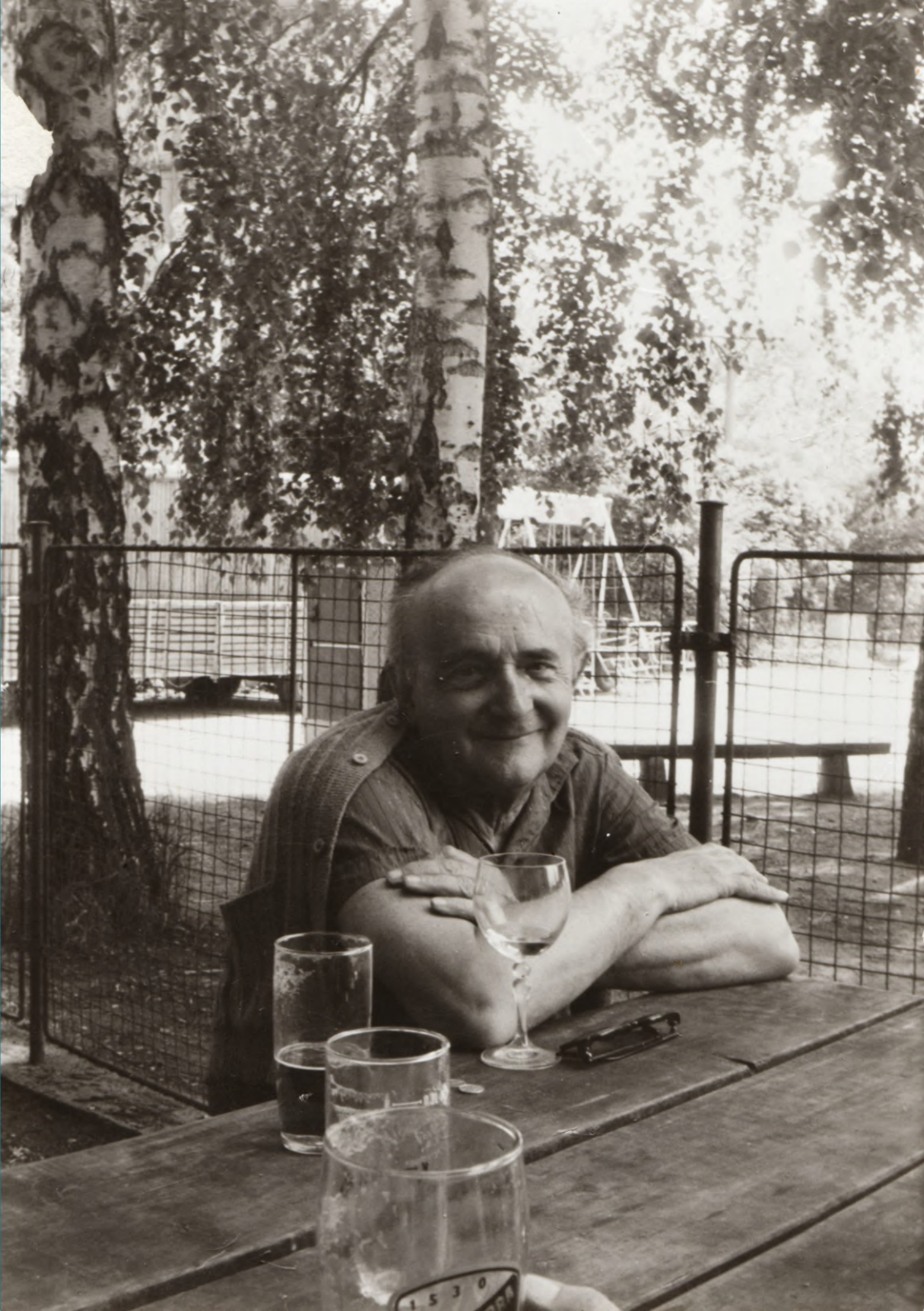
ností dokázal navodit atmosféru klidu, dělnosti i porozumění pro druhé. Jeho introvertní osobnost mu však nebránila mile komunikovat s těmi, kteří o to stáli, a také se svým tichým, nenápadným způsobem bavit ve společnosti svých přátel i kolegů ze školy.

Gymnázium T. G. Masaryka v Zastávce využívá příležitosti Kožmínova jubilea k připomenutí jeho osobnosti. Připravili jsme několik drobných akcí, které jsme nazvali Kožmínovská zastavení. Prvním Kožmínovským zastavením bylo otevření výstavy Kožmínových knih 2. března 2015 v rosické knihovně. Dalšími akcemi bylo vyhlášení literární soutěže pro studenty gymnázia i veřejnost, společná návštěva hrobu Zdeňka Kožmína v Kunštátě na Moravě, seznámení studentů gymnázia s Kožmínovým dílem a další. Vyvrcholením akcí je i vydání tohoto almanachu a odhalení pamětní desky Zdeňku Kožmínovi v prostorách gymnázia, kterou vytvořil známý jihomoravský sochař pan Nikos Armutidis. Nad všemi akcemi převzal záštitu hejtmán Jihomoravského kraje pan JUDr. Michal Hašek a Jihomoravský kraj také přispěl nemalou částkou na realizaci pamětní desky.

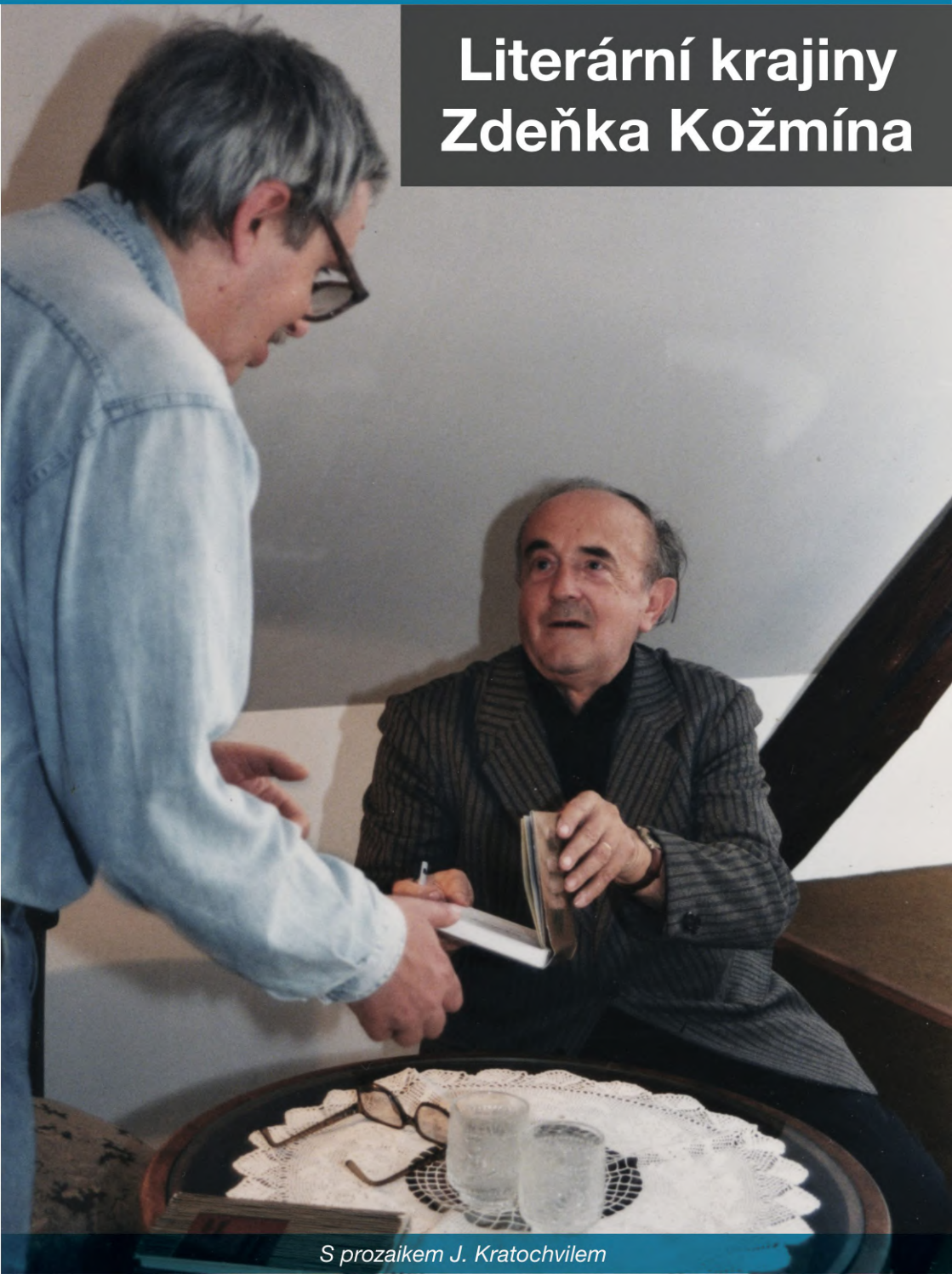
PhDr. Petr Kroutil

Jako by tvá příroda chladivých lesů
a šupinaté vody ztratila v neděli, kdy
do ní vpadne městská horda v celé
své dravosti, notný díl ze svého pů-
raby. A přece není jiné masové kon-
sumpce krajinných krás. Zdá se, že
i poezie potřebuje takové hromad-
né spotřeby, i když se z ní třeba
ztratí kousek její hrdé samoty.

z Kožmínova rukopisu

Literární krajiny Zdeňka Kožmína

Patrně každý, kdo se ocitl v blízkosti Zdeňka Kožmína (ať už jako student, kolega nebo jako čtenář jeho prací), velmi rychle pochopil, že má před sebou nejen vzácného člověka, ale také průvodce literárními krajinami, s jakým se nesetká každý den – průvodce, který za každé slovo ručí vlastní čtenářskou zkušeností, je pozorný k jemným sémantickým polohám textu a zároveň dokáže čas strávený s textem proměnit ve skutečný zážitek setkání. V Kožmínově čtení se literatura podobá živé vodě, která probouzí lidskou senzibilitu, smývá prach a patinu ustálených představ o světě a dotýká se podstatných existenciálních otázek: něco v nás rezonuje.

Ohlédneme-li se za literárněvědným a pedagogickým dílem Zdeňka Kožmína, vystoupí do popředí několik konstant, které jím napříč procházejí. Kožmínovo myšlení o literatuře má zpravidla filozofických přesah (kromě češtiny vystudoval na FF UK filozofii, kde také získal r. 1949 doktorát za práci *Ústřední principy Rádlovy filozofie*), je kontemplativní reflexí, která dokáže velmi přesně pojmenovat schopnost textu rozvrhovat možný, lidský svět. Do tohoto světa vstupuje Kožmín často prostřednictvím sémantických kategorií prostoru a času: obě jsou mu jak vhodným heuristickým nástrojem, tak existenciálem – báseň představuje určitou modelaci lidského zakoušení

chápání prostoru a času a tento „rozvrh“ nabízí čtenáři. Systematicky se časem a prostorem v poezii zabýval Kožmín na počátku 90. let a z této perspektivy vyložil např. dílo A. Sovy, J. Hory a J. Ortena.

Jakkoli se Kožmínovy interpretace obracejí k obecnějším filozofickým otázkám a existenciálním tématům, jsou vždy zároveň ukotveny v důkladné analýze textu, zejména pak jeho stylu. Kožmín se soustavně problematikou stylové výstavby zabýval již na konci 50. let, kdy pracoval na kandidátské práci *Úloha jazyka v umělecké výstavbě Vančurovy prózy* (dokončil ji v roce 1962, knižně vyšla o šest let později pod názvem *Styl Vančurovy prózy*). Pozornost vůči stylové stránce díla se stala také výchozím bodem Kožmínových reflexí v *Umění stylu* z roku 1967, kde se Kožmín věnoval dílům současných českých prozaiků (L. Fuks, B. Hrabal, I. Vyskočil, M. Kundera ad.); analýza stylu se zde stává výchozím bodem pro postižení celkové sémantiky textu. Tato metoda vyústila na konci 60. let v rozvinutí osobité interpretační metody tzv. „zvětšení“: Kožmín skrze interpretaci stylových dominant textu, resp. krátkého úryvku, pojmenovává určitý existenciální modus světa rozvrhovaného textem a zároveň tento detail promítá na pozadí celého díla. K metodě zvětšení se Kožmín vrátil znovu v druhé polovině 80. let a uplatnil ji při rozboru

díla bratří Čapků: jeho kniha *Zvětšeniny ze stylu bratří Čapků* (1989) obsahuje více jak sto krátkých interpretací, které jsou vždy založeny na rozboru konkrétní ukázky. Problematika stylu měla důležitou roli i během Kožmínova zastáveckého působení: v této době rozpracoval novou metodiku slohové výuky a své zkušenosti shrnul ve skriptech, která později vyšla pod názvem *Tvořivý sloh* (1995).

Během 60. let se Kožmín etabloval jako významný recenzent české a světové literatury, sledoval ale také odborné literárněvědné a filozofické publikace. Svě texty uveřejňoval v časopisech *Host do domu*, *Orientace*, *Plamen*, *Literární noviny* ad. Jen na okraj: v letech 1955–1971 čítala Kožmínova bibliografie přibližně 350 položek. Po nuceném odchodu z univerzity Kožmín nesměl publikovat, k částečnému uvolnění došlo až během 80. let: v roce 1986 vyšla výtečná skripta *Interpretace básní*, která představují základní interpretační strategie poezie, setkáme se zde s modelovými interpretacemi textů třinácti českých autorů, poslední část „Práce s básní ve škole“ obsahuje konkrétní metodické pokyny. Významnou položkou Kožmínovy bibliografie 2. pol. 80. let jsou také komeniologické studie. V této době Kožmín pracoval společně se ženou Drahomírou na knize *Zvětšeniny z Komenského*, text však byl dokončen a vydán až v roce 2007.

V roce 1990 se Kožmín vrátil na pedagogickou fakultu, o rok později přešel na Filozofickou fakultu Masarykovy univerzity. Devadesátá léta byla pro Kožmína nesmírně plodná – jako první vyšel utlý svazek *Umění básně* (1990), který přináší interpretace O. Mikuláška, J. Skácela a L. Kundery, nepřehlédnutelný je rovněž rozsáhlý výběr *Studie a kritiky* (1995), v němž jsou shrnuty nejvýznamnější studie z 60. let a první poloviny 90. let; kniha obsahuje také autorovu bibliografii. Čtenářsky oblíbenou se stala monografie o díle a životě přítele Jana Skácela, kterou Kožmín začal psát po básníkově smrti (*Skácel*, 1994, následovala další dvě vydání). Jak se kdysi Kožmín vyjádřil, zvažoval dva druhy textů – odbornější, a čtenářsky přístupnější, ta druhá varianta nakonec zvítězila, a to na základě přímluvy básníkovy ženy Boženky. Čtivost monografie není dána pouze tématem, ale především způsobem, jakým Kožmín o Skácelovi píše: biografický kontext propojuje s interpretací konkrétních textů, takže současně s básníkovým životem čteme i jeho poezii. Mezi studenty bohemistiky je dodnes oblíbená kniha *Na tvrdém loži z psího vína* (1998), kterou Kožmín napsal společně se svým univerzitním kolegou Jiřím Trávníčkem. Kniha představuje ohlédnutí za dějinami české poezie od Protektorátu po současnost, v době vydání byla jediným systematickým

výkladem české poezie 2. pol. 20. stol. Během svého působení na Ústavu české literatury a knihovnictví FF MU vedl Zdeněk Kožmín semináře z české a světové literatury, literární teorie i filozofie, přednášel o Kafkovi, Skácelovi, Derridovi, Ricoeurovi, Patočkovi, z některých kurzů později vyšly další odborné publikace – *Smysl dekonstrukce: derridovské průřezy* (1998), *Modely interpretace: patočkovské průhledy* (2001). Poslední tři roky svého univerzitního působení věnoval Kožmín poezii Vladimíra Holana – z jednoho semináře také vzešla kniha *Existencialita: Malé eseje k Holanově sbírce „Předposlední“* (2003). Práce je pozoruhodná originálním interpretačním přístupem – setkáme se zde s krátkými, často aforistickými reflexemi, které mnohdy čtenáře vybízejí k dalšímu domýšlení a k vlastnímu dialogu s básnickým dílem.

A konečně připomeňme ještě jednu polohu Kožmínova psaní: od počátku 70. let až do posledních let si Zdeněk Kožmín vedl deníkové zápisky, z nich ještě během svého života připravil dva výběry – *Struktury* (1995) a *Obtisky* (1998). Jedná se o intimní záznamy a pozorování, soukromé reflexe se zde střídají s literárními a filozofickými úvahami, objevují se líčení z cest okolo Brna (s oblibou – a svými básníky – se Zdeněk Kožmín vydával např. do „Mohylie“). A protože je tato knížka „za-

stávecká“, dovolím si závěrem citovat jeden dosud nepublikovaný záznam.

„Nevím, kudy jdu. Ve škole míjím veselé třídy, rozesmáté dívky, nervní kluky, třídy myslící i mlčící, hodné i zatrpklé, malé i velké, jdu tudy každý den od prvního zvonění až k té vytoužené a nejužnavnější závěrečné hodině, zkouším vědomosti, podávám střípky zajímavostí i reminiscencí, jdu v zastávěckém gymnáziu už deset let mezi studenty, vědou a krajinou, jdu, otevírám a zavírám třídní knihy, učebnice, dvěře, chvílku se udýchaný zastavím a nadechnu se jara nebo podzimu či co právě je, jdu tímhle prostorem školy a míjím tolik očí, tolik srdcí, snad tu a tam někdo zachytí můj úsměv, můj respekt, mé slovíčko, můj dech a ukryje si to do své pokladničky malých laskavostí, jdu a nic neberu s sebou, procházím časem, hodinami, školou jako teskný poutníček tou velkou krajinou vedoucí na Ivančice, Rapotice, Jinošov, Kralice, Náměšť, Jaroměřice..., jsem tady a vždy znovu pohotový být učitelem, jdu tou zahradou svých studentů a je mi tak sladkobolno, pomalíčku zacházím do svého stáří, do svého ticha, kde sním o velké tvůrčí atmosféře v české kultuře, o svých dalších knížkách, o svobodě myslet a psát...“

Jan Tlustý

Jeden projev ve školním rozhlasu...

Vážený kolegové, milí studenti, jistě jste si při vstupu do školy na panelech u knihovny všimli fotografií obryleného staršího pána. Jsou to fotografie pana prof. Zdeňka Kožmína, který by se v těchto dnech dožil 90 let. Kdo byl Zdeněk Kožmín? V každé encyklopedii byste se o něm dozvěděli, že to byl český literární vědec a pedagog, že byl literárně činný, psal nejrůznější odborné práce s rozborů děl autorů české literatury (Čapek, Vančura, Komenský), věnoval se výkladu básní zvláště brněnských básníků (Jan Skácel). Spojoval básnické dílo s filozofickou interpretací blízkou existenciální a fenomenologické filozofii Martina Heideggera i francouzského filozofa Jacquese Derridy. Tyto pro laika obtížně srozumitelné texty prokládal publikacemi, ve kterých přibližoval význam J. A. Komenského nebo vycházel z prací svých studentů. Přispíval do literárního časopisu Host do domu i Literárních novin, byl významným přispěvatelem do literárních rubrik všech významných českých periodik.

Pro naši školu byla důležitá jedna, pro něho samého poměrně nešťastná pe-

rioda jeho života, totiž období po sovětské okupaci roku 1968 a následující normalizační léta komunistického režimu. Tehdy jako „persona non grata“, tedy osoba nežádoucí, byl vyhozen z Pedagogické fakulty UJEP za podporu manifestu „2 000 slov“. Měl však trochu štěstí, že nemusel jako podobně postižení intelektuálové jít umývat okna nebo topit do kotelen. Tehdy se mu havlíčkovským Brixenem stala Zastávka a naše škola. To bylo místo, které, jak sám říkal, „směl“. Zde ale našel také něco zvláštního, co uměl najít snad jen on. Napsal:

„Zastávecké lesy mají nadto i své březinovské zázemí, které vane, kam chce. Přišel jsem do krajiny, která měla nad ložisky uhlí ještě ložiska srdcí. Odtud odevšad vyrůstal onen podivuhodný zastávecký čas.“

Zdeněk Kožmín vyučoval na naší škole v letech 1970–1985. Byl uznávaným a od „zasvěcených“ i obdivovaným učitelem. Pro nás byl také milým a respektovaným kolegou. Rozhodně však byl nejvýznamnější intelektuální osobností, která na naší škole působila. Vzpomínky jeho žáků i kolegů budou

jistě v almanachu, který k výročí vydáme. Pokud by naše škola už nenesla jméno Masarykovo, určitě by bylo pro nás ctí, kdyby nesla jméno Kožmínovo.

Chceme pro současnou generaci osobu pana profesora Kožmína připomenout. Ve všech třídách vyučující českého jazyka připomenou osobnost a dílo pana prof. Kožmína a budou inspirovat studenty k účasti v literární soutěži.

Rozhodli jsme se mu věnovat několik menších akcí, které jsme nazvali Kožmínovská zastavení. Prvním zastavením je dnešní otevření malé výstavy jeho knih v rosické veřejné knihovně a vyhlášení literární soutěže, jejímž mottem bude výše prezentovaný citát. Posledním zastavením kožmínovského půlroku by pak mělo být v sobotu 3. října 2015 odhalení pamětní desky s reliéfem jeho tváře od významného sochaře pana Nikose Armutidise. Ostatní akce budou vždy včas anoncovány na našich www stránkách i ve školním časopise.

Zvu vás tedy na některé z Kožmínovských zastavení, protože si takovou vzpomínku tento milý, mimořádně vzdělaný a inspirující člověk zaslouží.

*Projev ředitele školy PhDr. Petra Kroutila
ve školním rozhlase 2. března 2015*

„V Bohunicích nad lesy
spíš sněží než prší. Bože,
co takových zastáveckých
sychravých březnů jsem žil
v létech 1970 až 1985! Ale
vždycky se našel člověk, který
se – řečeno se Skácelem –
vešel na housle. I dnes, kdy
se má žena asi už bude vracet
z nemocnice domů, se v jejím
světě určitě vynořují i ti lidé
housloví. Až budu mít za chvíli
kafkovskou přednášku, chtěl
bych uvidět hodně těch očí
upřímně housličkových. Mám
ale ještě vůbec sílu ozvučit i ty
další a ještě se dát jimi také dál
rozeznít?“

– Bubáčci (nepublikováno)

Kožmínovské rozjímání

Odpolední pátek 23. listopadu 2007 byl svědkem loučení s profesorem Zdeňkem Kožmínem. Jeho přátelé, kolegové a žáci se tehdy sešli, aby uctili památku nejen známého učitele a zasvěceného interpreta uměleckých textů, ale též drahého, jemného a blízkého člověka.

Onen páteční čas byl možná šedivý a nevlídný, ale společenství všech zúčastněných se tehdy otevřelo kolektivní paměti, která souzněla stejně tak s časem okamžiku jako s celou Kožmínovou časovostí a jejím tušením, jak by pan profesor řekl, „absolutna lidské možnosti“.¹

Čas Z. K. začal plynout na konci února 1925 v Hněvicích nedaleko Roudnice nad Labem v rodině výpravčího. Jeho rodným krajem se tak stalo Podřipsko, otevřená rovina bez břehů, jíž protéká Labe a z níž majestátně k obloze vyrůstají osamocené kontury Řípu.

Volný, na pohled neměnný tvar roviny země, stálost řeky v plynutí jejích vod a posléze země zvedající se do vznešenosti hory k nebi jako mlčenlivě utkvělé gesto něčeho nepomíjivého a neměnného, mýtická gestace veřejí absolutna.

Takové jsou výchozí konstanty utváření kožmínovského světa, jsouce rovněž výrazem a symbolem veškerého dění a lidských činů, jejich více či méně

zjevené spirituality. Symptomatická je proto i skutečnost Kožmínova duchovního, myšlenkového a emocionálního spříznění s jeho krajanem, spirituálně založeným básníkem míjení a utkvívání času Josefem Horou.

Výchozí konstanty kožmínovského světa však získaly i další, a to společensko-civilizační rozměr, koncentrovaně provázaný s místem, v němž vyrůstal. Svět nádraží, kde tehdy s rodiči pobýval, musel být v onom čase světem udivujících zjevení a zázraků techniky, vlaků a návěstí, signálů, symbolů podněcujících všechny smysly. Tento svět tajemných vzrušení a úžasů byl na jedné straně domovem, hlubinou i výší bezpečnosti, zakotvením a utkvěním místa.

Na druhé straně se však rovněž stal tajemným náznakem vstupu do neznáma, do jinam – do onoho absolutna lidské možnosti. Koleje jako místo zakotvení, jsouce ve své ukotvenosti nehybné, byly též cestou neustále se objevujících a opět mizejících vlaků, poslů nesoucích veškerou nesmírnost dalek světa.

Hodná zřetele je v tomto ohledu i další kožmínovská spřízněnost, a to se zvěstovatelským světem básnivého velekněze lidského ducha Vladimírem Holanem, jehož spirituální existencialita má kdesi ve svém ustrojení taktéž fenomén uhrančivosti přízračného světa nádraží.

Zdrojové konstanty oněch světů začaly posléze být v Kožmínových reflexích natrvalo abstrahovány a transformovány již od jeho studentských let v podobě zvláště osobního tématu, jímž se stal čas ve své lineárnosti a cirkulárnosti, *chronos* a *kairos*.²

V těchto kontextech se nám může vyjevit zázemí Kožmínova interpretačního stylu, životního i badatelského. V zaujetí interpretace textu i jemu odpovídající skutečnosti toužil vždy po duši a hledal sémantické gesto, jak ho k tomu podnítili jeho učitelé Patočka a Mukařovský.³

Příznačná, minuciozně detailní i scelující byla Kožmínova cesta strhující až v závratí do hloubi textu i skutečnosti. Zabýváje se bytí jediným veršem, větou nebo několika slovy vnímal vše v kontextu celého díla a jeho možného smyslu.

Vědomí unikavosti absolutního v jeho úhrnu stojí u zdrojů kožmínovsky altruistické pokory a odpovědnosti vůči světu, lidem i vlastní existenci. „Kožmínovské zvětšeniny“, jak se s nimi od šedesátých let minulého století můžeme setkávat, představují výraz jeho neokázalé živoucí snahy přiblížit onu úhrnlost celku v záblescích a průhledech, které nám dávají nahlédnout do smyslu věcí a dění alespoň v prodlení okamžiku.

Kožmínovské interpretace vyrůstají z takového postoje vůči světu, v němž

lidské konání a uvažování jsou ve všech svých částech i zákoutích přirozeně komplementární, kdy jde stejnou měrou o sémantické gesto textu nebo lidské situace.

Memento, jež nám pan profesor jako nenápadný, kultivovaně všestranný vyznavač a interpret života zůstavil, může být stejně zázračné i prosté. Člověk potřebuje tvořit, aby mohl zakoušet opravdovost a přirozenost svého bytí. Zdeněk Kožmín, a za to mu zůstáváme vděční, nám ukázal a nadále ukazuje, že člověk může být šťasten jako druhdy on sám: „Jsem pořád nejvíc šťasten z toho, když mi tu a tam bývá dána radost z darů zahlédnutí, jakkoli je skutečnost stále hlavně unikavá. Někdy stačí spatřit třeba jen kousíček svého nebe.“⁴

PhDr. Jan Ondroušek

Použitá literatura:

Zdeňku Kožmínovi na počest – Na paměť Zdeňka Kožmína, In: Host, č. 5, 2008, s. 42–49

Kožmín, Zdeněk: Studie a kritiky, Torst, Praha 1995

Citace a odkazy:

- 1) viz *Host*, část *Bubácci*, s. 47
- 2) viz *Host*, *vzpomínka Jara Krivoblahého*, s. 46
- 3) viz *Studie a kritiky*, s. 6
- 4) viz *tamtéž*, s. 6

Pan profesor zásadním způsobem ovlivnil můj vztah k literatuře. Nenařizoval, ale doporučoval. Neučil, ale nabízel možnosti. My jsme se potom snažili ho nezklamat. Četli jsme a o knihách přemýšleli, diskutovali a těšili se na jeho hodiny. Zůstává pro mě nedostižným vzorem klidné autority, mužem s moudrým a plachým pohledem, nejlepším učitelem mého života.

Mgr. Sylva Pavlíková, maturitní ročník 1982

Je konec prosince a píše se rok 1978 – všichni jsou natěšeni na Vánoce a nikomu se nechce už nic – prostě nic – nechceme být zkoušeni a nechceme se učit – a tak píšeme na tabuli ty staré otrěpané rýmovačky o tom – že nikomu – kdo nám dá pětku, nebude chutnat kapr... ale víme – že bude a spíše je velký problém – a to je s panem profesorem Kožmínem... víme také proč... minulá hodina češtiny dopadla divně... pan profesor odešel rozezlen... to se nikdy nestalo – a to rozezlení končilo větou – a ta zněla – vánoční zkoušení z celé literatury – měl důvod – moji tři spolužáci měli špatný den – a každou větu pana profesora pubertálně a hlavně trapně komentovali – jednomu se dokonce podařilo spadnout pod lavici – jak se svým glosám ke každé větě smál – bylo to hodně – hodně zlé – nešlo ani tak o zkoušení – jako o omluvu – napravit ještě to – co se dalo a nerozejít se před Vánoce tak divně – a tak se také stalo – připravila jsem se spolužačkou Brigitou vánoční pásmo básní – koleda a poděkování – jen nikdo nevěděl – zda pan profesor se smiluje a naši omluvu přijme – jak ten den vstoupil do učebny. Všichni jsme povstali a pustila se na starém gramofonu první koleda a já jsem mu hned dala malý dárek – vánoční svícen z jablka – a bylo vyhráno – všichni jsme věděli – že nám bylo odpuštěno – protože jeho oči najednou září a ten jeho nepopsatelný úsměv – ten znají všichni – kteří se s ním potkali – je to úsměv pochopení a laskavosti – a tak jsem si ho uložila do své paměti – a tak ho tam mám a budu mít pořád...

MUDr. Blanka Ondroušková, maturitní ročník 1980

Paráda

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

Divadlo

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

Poésie

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

SKOLA

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

... a v tomto období ...

Zdeněk Kožmín za svého působení v zastaveckém gymnáziu inspiroval mnoho svých žáků k zájmu o literaturu. Studenti četli v této šedé době normalizace texty polských básníků, vydávali nástěnné Gymnazijní noviny, které měly vysokou estetickou i uměleckou úroveň.

S panem profesorem bylo i dolů nahoru...

Ta cesta z nádraží vzhůru ke gymnáziu mne upoutá pokaždé, když projíždím Zastávkou u Brna. Na chvíli mne vrátí do časů, kdy jsem ji musel absolvovat každý pracovní den. Tedy vyjma prázdnin, státních svátků a dnů řádně omluvených. Den co den, od září po červen, čtyři roky. Dobrý matematik by se snadno dopátral, kolik těch dnů během čtyř let bylo, tento počet pak násobil dvojnásobkem ušlé vzdálenosti (odhaduji tak něco kolem 2,5 km včetně polední přestávky). Výsledek tohoto poměrně jednoduchého příkladu je pak vzdálenost, kterou

jsem spolu se svými spolužáky musel ujít na cestě k dospělosti. Ve srovnání se vzdáleností naší Země od Měsíce či s obvodem zeměkoule to bude směšné číslo, ale s odstupem času dávám těm cestám VZHŮRU a zase pak DOLŮ téměř nadpřirozený význam. Pokud byly cesty přes Zastávku u Brna přítomny mé děti (stačilo však vždy jen jedno), pokaždé se dozvěděly o svém otci, který den co den, rok co rok (a ještě jednou rok co rok), musel v potu tváře, šlehán krutými větry, bičován deštěm či zaslepen sněhovými vločkami, jindy zas oslepen slu-

nečními paprsky, sužován nelidským vedrem, kráčet od nádraží ke strmému schodišti, po jehož zdolání stanul uprostřed hlubokého lesa, kde na konci čekala budova gymnázia. Veden touhou po vzdělání, právem na práci a blížícím se volebním právem to vždy dokázal!

Dětem se pokaždé rozšířily panenky, zrychlil puls a mlčely. Někdy dokonce hrůzou usnuly...

Jak děti stárly (já paradoxně ne), upravil jsem verzi každodenních výstupů. Přiznal jsem dlouhé vlasy, staré žebadlo, první skutečné rifle, kašel po cigaretě a celý název své cílové stanice. Gymnázium J. Fučíka. Moc nechápaly, jedna z mých dcer si dokonce myslela, že J. Fučík byl jeho majitelem, neboť přišla ta sametová revoluce a spousta věcí změnila najednou své majitele. Tou dobou Lenin přišel o spoustu fabrik a Petrohrad, Marx o Lenina, ale taky o město Chemnitz, Stalin o Volgograd a varhany, Gottwald přišel o Zlín a huť, Šmeral o závody a Fučík o zábavní park, odznak a hlavně o to gymnázium. My jsme mu ale říkali gympl. Fučík nám k němu moc neseděl, přestože seděl. Pět let ale taky seděl Václav Havel, který je podepsán na dekretu profesora Kožmína, co s námi chodil

z vlaku nahoru a dolů. Pan profesor ale neseděl, zato chodil! Na rozdíl od nás chodil tu cestu od roku 1970 do roku 1985, celých 15 let! Nu a tak si snadno můžete vypočítat, kolik na té cestě z nádraží na gymnázium a z gymnázia dolů ušel. Já vím, nebude to tolik jako vzdálenost Země od Měsíce či obvod zeměkoule, ale jedno je jasný. Logicky se to nedá vysvětlit, ale i když šel pan profesor dolů, šel nahoru. Záhy potom, co dali to gymnázium Fučíkovi, vzali panu profesorovi funkci proděkana a svět vysoké školy. No a když pak zase vzali Fučíkovi to gymnázium, vrátili panu profesorovi ten titul profesora. A dekret podepsal, jak už jsem vám prozradil, Václav Havel. Aby toho nebylo málo, tak až zemřel, dostal prý nějaký velký letiště u Prahy. Havel, ne pan profesor. Uznejte sami, nejsou to někdy paradoxy?

PS. Tohle to jsem nikdy svým dětem neřekl, Jsou už velký a asi by mi to nevěřily. Když ale projíždí už se svými dětmi Zastávkou u Brna, tak říkají, že tady chodil jejich děda čtyři roky nahoru a dolů a patnáct let jenom nahoru pan profesor Kožmín, kterýho měl děda tak rád, že o něm natočil film *Akustika srdce* aneb Panu profesorovi s láskou. A nekecají...

Vojtěch Fatka, maturitní ročník 1978

Poslední Zdeňkova cesta do rodného kraje

Na přelomu května a června roku 2003 se v Roudnici nad Labem sešli bývalí studenti tamního gymnázia, převážně ročníku 1925. Setkání bylo naplánováno s předstihem. Zdeněk jím dlouho dopředu žil a určil, kam všude se chce podívat. Všechny části výletu sladil jednak s nejmilejším spolužákem Ing. Miroslavem Kubíkem z Roudnice, jednak se svým nadaným bývalým studentem z brněnské filozofie Janem Tlustým. Já s manželem jsme fungovali jako dopravci a průvodci.

Zdeněk tehdy bydlel v domě s pečovatelskou službou v Brně-Bystrci. Odtud jsme časně ráno v pátek 30. května vyjeli po staré pražské silnici směrem na Havlíčkův Brod, Kolín a Mělník, ne do Roudnice nad Labem, ale do blízkého Štětí. Tam nám jedna ze dvou Zdeňkových sestřenic zajistila nocleh v hotelu. Ze Štětí je po mostě přes Labe kousek do Račic, kde žili a žijí Zdeňkovi příbuzní. Odtud pocházela z velkého Erazimova statku Zdeňkova maminka. Na statku dříve hospodařil mamčin bratr. Poseděli jsme tam v kuchyni s jednou ze sestřenic a popili kávu. Zdeněk připomněl, že v Račicích byla vždycky dobrá káva. Uviděli jsme také část rozlehlých po-

zemků u Labe, které dřív rodině patřily. Povíдалo se i o smutných událostech, jež rodina prožila. Zašli jsme na hřbitov. V Račicích jsem také pochopila, proč měl Zdeněk tak rád rovinnaté kraje. Kolem je opravdu samá rovina, nejbližší a jediný kopec je Říp. Originál Zdeňkova obrazu Řípu, který namaloval jako gymnazista, máme pověšený doma.

Druhý den pobytu patřil nejdříve hněvickému nádraží. Tam se totiž Zdeněk v prvním patře nádražní budovy v sobotu 28. února 1925 narodil. Snad proto měl po celý život rád vlaky, tatínek pracoval pro ČSD. Výpravčímu na nástupišti Zdeněk podrobně vyprávěl, jak se v Hněvicích ve třicátých letech dvacátého století řídila železniční přeprava.

V poledne jsme navštívili spolužáka Miroslava Kubíka v jeho domě v Roudnici nad Labem. Paní Kubíková nám připravila dobrý oběd. Tady se podrobně vyprávělo o tragické události, která postihla v roce 1942 v souvislosti s heydrichiádou studenty sexty a septimy roudnického gymnázia. Všichni byli 20. června 1942 v budově školy zatčeni. Mladý sextán

Miroslav Kubík přežil Terezín, Osvětim i Dachau. Devět spolužáků koncentráky nepřežilo. Víím, že Zdeněk po celý život na tragický osud spolužáků nezapomněl. Kožmínovi se před rokem 1942 přestěhovali kvůli tatínkově zaměstnání do Chocně. Proto Zdeněk maturoval ve Vysokém Mýtě. Poznali jsme, že je Roudnice krásné, historicky zajímavé a zřejmě bohaté město. Hlavní bod Zdeňkova výletu – setkání se spolužáky – se protáhl až do večera. Zdeněk byl opravdu spokojený. Když už jsme byli tak daleko od Brna

a docela blízko ke kraji Karla Hynka Máchy, naplánoval Zdeněk na neděli 1. června 2003 cestu k Máchovu jezeru. Měl radost, že se právě tady setkal s Honzou Tlustým a s jeho přítelkyní Jarmilou. Citoval Máchův Máj. Jarmila zařídila projížďku na šlapadlech po jezeře. Myslím si, že Zdeněk byl při plavbě šťastný a cítil se i přes svoji nemoc mladý. Jsem ráda, že jsme mohli Zdeňkovi s uskutečněním této cesty pomoci.

Helena Marešová

S manželkou (uprostřed) a bývalými kolegy z gymnázia (2003)

Byl i mým učitelem

Určitě bych mohl vzpomenout mnoha situací s panem Kožmínem, ale to přenechám hlavně jeho žákům. Pro mne byl Zdeněk Kožmín především velmi milým kolegou, který mně, tehdy pětadvacetiletému učitelskému elévovi, nabídl, abych mu tykal, a dodnes si toho velmi vážím. Tehdy jsem ještě nevěděl, že to nebylo z jeho strany něco mimořádného, ale patřilo to k jeho milé a skutečně lidské povaze. Spíše si mohu cenit toho, že po době jisté ostrážitosti, kterou ho naučila dřívější zkušenost, se mnou dokázal ve chvílkách, kdy jsme byli v kabinetě sami, otevřeně hovořit o všech tématech, která život, politika i školní prostředí přinášely.

Chtěl bych připomenout jednu situaci, kdy jsem se i v době tuhého normalizačního

režimu od něho dovídal něco, co mně ani universita nedokázala dát. Dovídal jsem se to i v tak absurdní situaci, které se říkalo IPVU neboli ideově-politické vzdělávání učitelů. Pro ty, kteří to naštěstí již nezažili, a nebo pro ty, kteří už zapomněli nebo by rádi zapomněli, musím vysvětlit, o co se jednalo. Bylo to povinné školení pro učitele, kteří nebyli komunisti. Zatímco naši uvědomělí soudruzi kolegové na stranické schůzi přednostně před námi ostatními dostávali informace od nadřízených orgánů, my, učitelé druhé kategorie, jsme měli IPVU. Pokud nám některý kolega komunista nepřednášel bláboly ze stranických sjezdů, komunisté na tato školení nechodili. To se nakonec ukázalo jako výhoda, a když jsme tam již museli,

stávala se takto nekontrolovaná školení hodinkou povídání o nejrůznějších tématech, někdy i při příjemném pití. Nebyly to žádné neřízené pitky, ale protože jsme museli sami sebe školit a mít referáty, měl vždy ten, který měl mít povinnost referátu, donést lahvičku dobrého vína nebo stopku slivovice jako bolestné svým kolegům, kteří ho museli poslouchat. Musím však dodat, že tak to bylo u nás ve škole, jinde to bylo většinou zcela jiné. Na těchto seancích vždy tiše seděl i Zdeněk a bylo vzácné, když se nám ho podařilo také dostat do debaty. Tehdy to ale stálo za to a my jsme umlkali a poslouchali.

Jednou jsem dostal za úkol, protože jsem byl čerstvě vystudovaný „filosof“, přednášet o tzv. nemarkistické filozofii. Od svých profesorů na brněnské univerzitě jsem se sice mnohé dozvěděl, ale pouze dvousemestrová zkouška z celé současné filosofie sama o sobě svědčí o tom, jaký důraz byl na tuto problematiku v našem studiu tehdy dán. A teď jsem já se svými povrchními znalostmi, měl něco vykládat také Zdeňkovi Kožmínovi, který Heideggerovu knihu „Sein und Zeit“ četl v originále. Zdeněk brzy pochopil mé rozpaky a začal povídat sám. Tehdy jsem teprve vlastně dokončil univerzitu a částečně i pochopil mnohé taje existenciální a fenomenologické filozofie. A to vše prosím na ideově-politickém vzdělávání učitelů! Mohu tedy klidně říci, že pan profesor Kožmín byl i mým učitelem, i když přede mnou nikdy za katedrou nestál.

PhDr. Petr Kroutil

„*Docela hezký podvečer.*

Zavolala mne Helena

z promrzlého gymnázia, kde je

den otevřených dveří (milí přátelé

Honza Ondroušek a Libor Hejda

a Eva Kokešová drží stráž). Na

mostečku k nádraží je samý led

a strašně tu fičí meluzína. Ach,

Zastávko, jako by jen tebou

občas držel svět pohromadě!“

– Bubáčci (nepublikováno)

ÉTOS A LEGENDA

Když jsem na začátku školního roku 1970/71 usedl do školní lavice zastávce-kého gymnázia, provázela mě též spousta skrytých přání, předsevzetí a očekávání spojených s nadcházejícím studiem. Nedočkávě jsem se těšil na hodiny českého jazyka a literatury, které už na základní škole patřily k mým oblíbeným. Zpočátku jsme krátce měli vyučující, na niž si už téměř nepamatuji. Záhy se však objevil učitel nový, PhDr. Zdeněk Kožmín, člověk, kterého na naši školu přivedla normalizace a který pak na ní strávil patnáct let. Dnes si ho nejvíc vybavuji tak, jak jsem ho poznal. Napohled nenápadný, střední postavy, typické sako a nezbytná vázanka, jemné a řídké vlasy.

V paměti mi však utkvěla zvláště jeho tvář,

skrývající vlídné pousmání a pak i oči, které se živě leskly pod obroučkami brýlí. Vždy mi připomínal svého podřipského rodáka, meditativního a lyrického spřízněnce, básníka Josefa Horu.

Kožmínovy výklady byly fascinující, pro mě až uhrančivé. Spjoval v nich rozsáhlou erudici a spontánní invenci, které nemohly nestrhnout i nepoučeného člověka a nevyvolat v něm alespoň tón skrytého úžasu. Bylo to umocněno ještě něčím, a to byl Kožmínův nevtíravý a přitom vemlouvavý, lahodně modulovaný hlas, který byl nejen hlasem zasvěceného interpreta literatury, ale i hlasem moudrého a laskavého terapeuta lidské duše. Byl to Kožmín, který nás seznamoval s uměním interpretace nejen literárního textu. V jeho pojetí se

interpretace projevila jako úsilí o možný výklad světa v závratnosti lidského hledání a poznání u vědomí toho, že to, co se stalo velkým, nesouznívalo vždy se svým časem dějin a zároveň ho svou filozofickou gestací přesahovalo

„do jinam, kamsi do absolutna lidské možnosti.“¹

Ony Kožmínovy „obtisky, struktury, zvětšeniny, průhledy“ nebo „průřezy“ básnickými či jinými světy jsou příznačným výrazem tohoto úsilí, jeho snahy a schopnosti „podrobně analyzovat jednu větu nebo jediný odstavec a přitom neztrácet ze zřetele celek díla a hlavně jeho smysl.“²

Pan profesor odchoval generace žáků a studentů na středních a vysokých školách, a to i na nemocničním lůžku, kde se s jeho zasvěcenými výklady poezie setkali na vlastní žádost lékaři, sestry a ošetřovatelé při ranních vizitách. Jak sami vzpomínají, vyučoval je však „svou šlechetností, nekonečnou trpělivostí ve svém trápení, vděčností za každou i tu sebenepatrnější službu.“³

Pan profesor mohl učit takovým způsobem, poněvadž byl svým posláním altruistou, který dává z podstaty své přirozenosti, aniž by za to cokoli očekával, a kterému se dostává radosti vědomím jeho vlastní prospěšnosti a užitečnosti jiným. Byl nenápadným a oddaným vyznavačem a milovníkem života, který věděl, že hlavní je erudovat podstatně, nikoli „hledat spásitelské formule.“⁴ Skácelovsky spoléhal „na cosi víc vědoucího, než byl člověk“, na něco vytvářejícího existenci v jejím utkvění: „Žádné vlaky neodjíždějí, žádná scůzka není důležitá, nikomu nic nedlužíš. Pro-

stě jsi okouzlen místním pohybováním pod modrými nebesy. Prostě ještě jsi.“⁵

V tomto smyslu se mi dnes významově bohatěji otevírá pojem sémantické gesto, který jsem poprvé uslyšel rovněž z úst pana profesora: „asi setkání rukou je to nejhezčí, co na světě hned vedle dětství máme. Nejen podání (to žel bývá často neúčastné), ale především setkání rukou.“⁶

Byl to právě Zdeněk Kožmín, který nám ukázal, že vyučovací předmět ve společenství názorů, hodnot a postojů učitele se může stát něčím živým a vzrušujícím a že se dá pojmut jako oddanost i obět lidskému poslání.

Vzpomínáme- li dnes Zdeňka Kožmína, který se tak vtiskl do života naší školy a všech těch, již ho kdy a jakkoli poznali, nelze neuvést slova literárního vědce Jiřího Holého: „Myslím, že jeho vlastnosti se dají charakterizovat řeckým slovem z Nového zákona: AGAPÉ.“⁷ K tiché vznešenosti takových lidí patří, že bez ohledu mnohá protivensví osudu jdou bez známky jakékoli stříznosti nevyzpytatelnými cestami času, jsouce vědomými nositeli údělu člověka. A tak i dnes můžeme naslouchat hlasu, jenž dává vzniknout legendám.

PhDr. Jan Ondroušek, maturitní ročník 1974

Použitá literatura:

Zdeňku Kožmínovi na počest

– na pamět Zdeňka Kožmína

IN: Host, č.5, 2008, s.42–49

Citace: 1) viz Host, s. 47; 2) s. 49; 3) s. 48; 4) s. 47; 5) s. 47; 6) s. 47; 7) s. 49

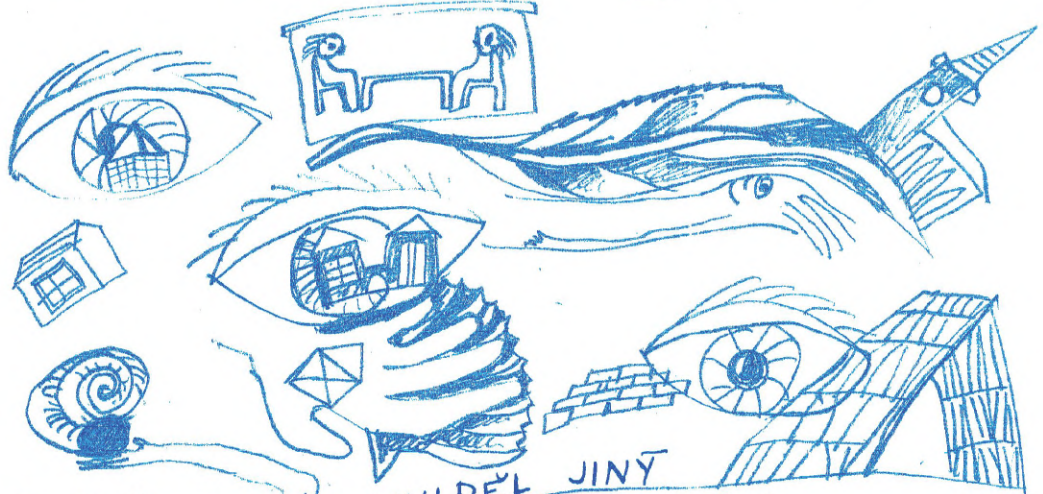
PODÍVEJTE SE NA SVĚ OKOLI -

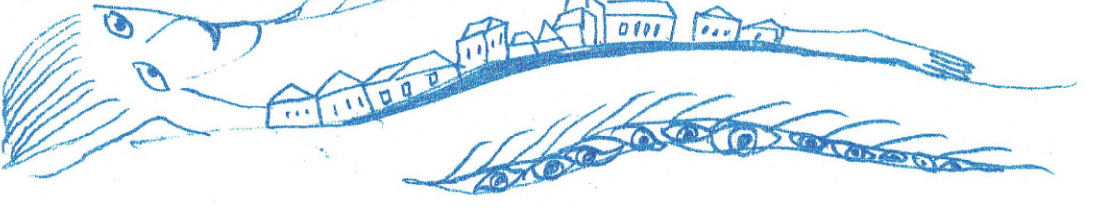
JAKO BYSTE
HO VIDĚLI POPRVÉ...

DNEŠNÍ TĚMA:
DŮM

...A KAŽDY ŽÁK UVIDĚL JINÝ
DŮM...

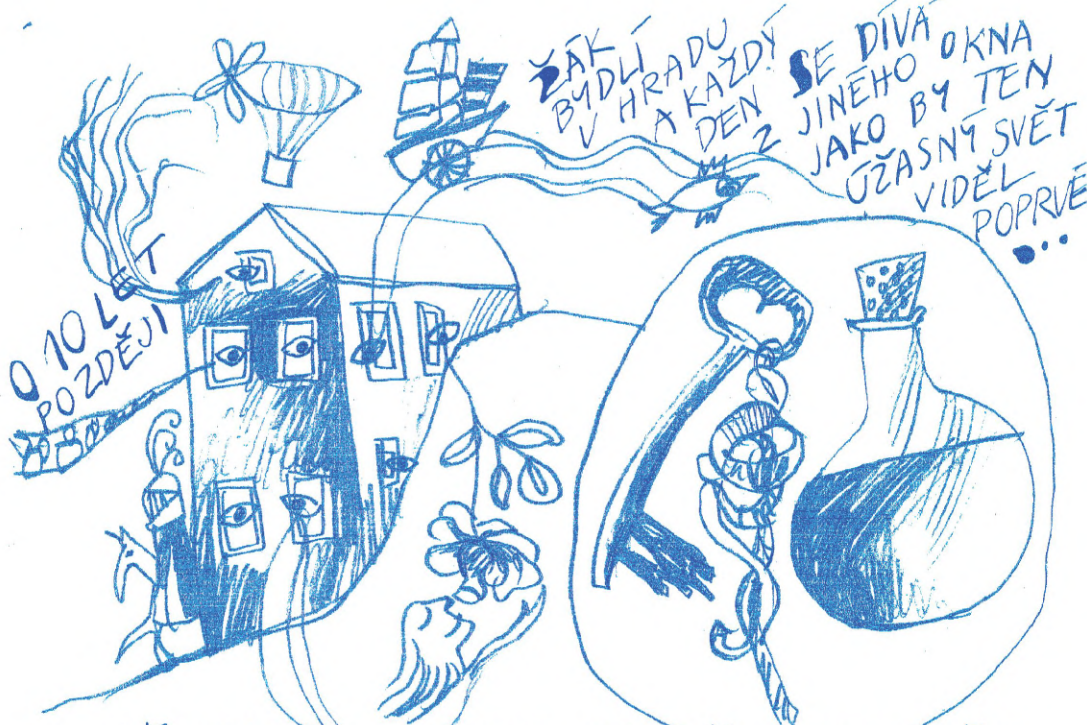
JEDEN ŽÁK OBJEVIL NYNÍ TAJUPLNÝ HRAD...
 A TO KOLEM NĚHO BEZ POVŠIMNUTÍ CHODIL
 17 LET...

O 10 LET POZDĚJI

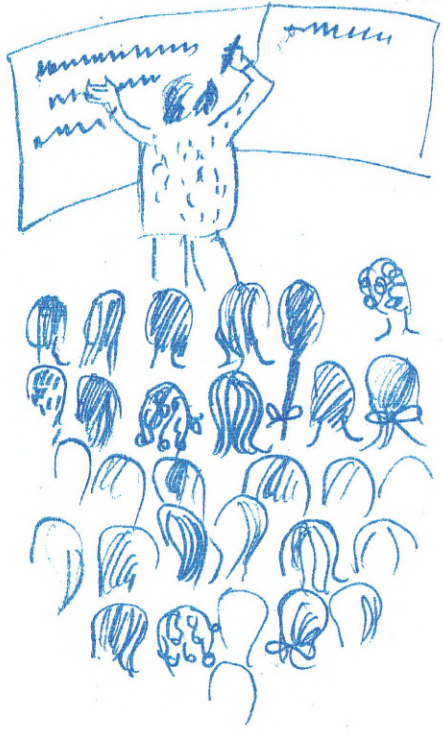
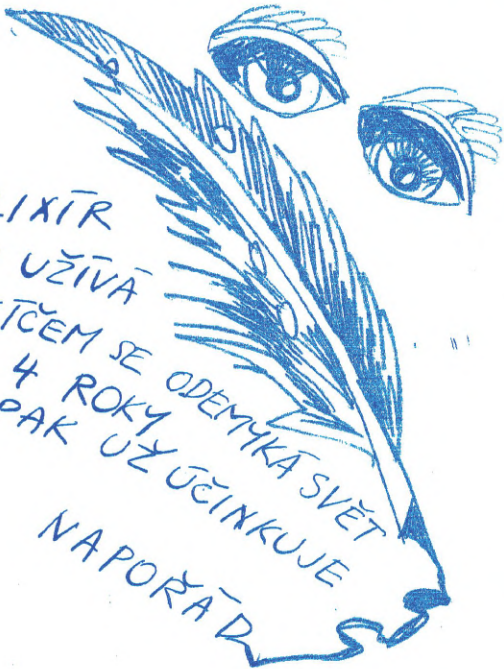
SE NA NĚJ ZNOVU PODÍVAL
 JIMĀ OČIMA...

PROČ
 V NĚM NEBYDLÍM?
 ... A PROČ NE?

AŽ NYNÍ O 30 LET POZDĚJI MU DOŠLO,
 ŽE PAN PROFESOR OBJEVIL
 ELIXÍR MLÁDÍ A KLÍČ KE SVĚTU...

ELIXÍR
 SE UŽIVÁ
 A KLÍČEM SE ODEMYKÁ SVĚT
 PO 4 ROKY
 A PAK UŽ UČINKUJE
 NAPOŘÁD

Po nástupu na gymnázium v Zastávce jsme byli jako všichni prvňáci vyděšení, bylo nám cizí vykání našich učitelů, protože toto jsme na základní škole nezažili. Z některých pedagogů jsme vážně, alespoň za sebe to můžu říct, měli i strach.

S panem profesorem to bylo jiné. Byl milý, laskavý, vstřícný, vždy dobře naladěný, nikdy nebyl zamračený.

Určitě jsme jeho kvality odborné začali vnímat až později, když nám přednášel, učil, vysvětloval. Ale ty lidské jsme, byť puberta s námi mávala, odhalili okamžitě. Můj nezapomenutelný zážitek na něj je hned z počátku studia. Měli jsme za domácí úkol napsat slohovou práci na jakékoliv téma.

A mě napadlo psát o snu. O snu každého milovníka květin, každého botanika. O setkání s otcem odborného latinského názvosloví Karlem von Linné.

A tak jsem psal jakoby nic. Lehce jsem spojoval své sny a představy, které vedly mé pero po papíře.

Práci jsme odevzdali a škola běžela dál. Jaké pak bylo pro mě překvapení, když jsme za týden v další hodině s panem profesorem měli asi čtyři přečíst svoje slohové práce před svými spolužáky. Já byl nervózní, styděl jsem se. Přesto jsem spolu se svými vrstevníky slohovku ostatním přečetl.

Poté pan profesor řekl: „A tady se nám rodí noví prozaikové!“

Cítil jsem se tak dobře, že jsem si dal slib, že tohoto pana profesora nesmím zklamat.

A byť mi literatura nic moc neříkala, číst prózu i poezii bylo pro mě za trest, český jazyk jsem měl rád a mám rád dodnes. A velký podíl na tom má náš všemi milovaný pan profesor Kožmín. Určitě neznám nikoho, komu by kdy byl schopný ublížit, nebo někoho, kdo by tohoto skvělého člověka neměl rád. Kéž by takovýchto lidí s obrovským srdcem, láskou k vědě i k lidem bylo na světě víc!

Ing. Tomáš Foral

„Asi bych si měl číst – se stejnou slastí – Platónova Parmenida jako v bezmezně bezbřehém dětství Milnova Medvídka Pú. Že to nejde? Ale proč by to mělo „nejít“? Slast z filosofie a slast z dětství si nemusí být tak vzdáleny... vid', Pú, vid', Sókrate...“

„Co vlastně ještě zůstává? Radost? Intelekt? Pozemskost? Pěšinka kdesi při trati mezi telegrafními sloupy? Pohled malého ptáčka pod obřimi nebesy? Velikost českého jazyka?“

Spatřil na poli bílou ženu, která
sbírala klásky.....

Rozum a štěstí.

Jednou se potkali Štěstí s Rozumem.
Rozum nechtěl Štěstí na lávce uploutiti a
řekl mu: „Což pak jsi lepší než já?“ Štěstí
mu odpovědělo, že jist lepší ten, kdo více
dokáže. Dohodli se na tom, že vejde
Rozum do sedláka, a když pochodí
s tebou sedlák ve světě dobře, budu se
ti vždy vyhýbat. Když všel Rozum do
sedláka, tu si sedlák pomyslel. Což
musím do smrti se za pluhem plahocít,

Akustika srdce aneb Panu profesorovi s láskou

Portrét pozoruhodné osobnosti, literárního vědce a pedagoga, profesora Zdeňka Kožmína, který vyrobila tvůrčí skupina Josefa Souchopa a Dariny Levové (ČT Brno), přibližuje divákům pozoruhodnou osobnost literárního kritika a teoretika, středoškolského i vysokoškolského učitele – profesora PhDr. Zdeňka Kožmína. Půlhodinový dokument zachycuje dvě období jeho života. První, které je prezentováno v jeho vzpomínkách i vzpomínkách jeho studentů a kolegů, zahrnuje období od roku 1970 do roku 1985, kdy musel „nuceně“ vyučovat na gymnáziu v Zastávce u Brna. Druhým obdobím jsou léta od roku 1990, kdy se vrátil na vysokou školu a začal vyučovat na Filozofické fakultě MU v Brně. I o tomto období vypráví sám Zdeněk Kožmín a jeho kolegové a studenti FF MU v Brně. Obě období jsou rovněž zdokumentována v jeho

vzpomínkových knihách a v televizním portrétu jsou doložena nejen jeho vlastním vyprávěním, vzpomínkami jeho kolegů a přátel, ale také úryvky a citacemi ze dvou knih *Struktury* a *Obtisky*, což jsou jeho intimní deníky, které vyšly v nedávné době. Portrét Z. Kožmína obsahuje vzpomínky na jeho patnáctileté působení na gymnáziu v Zastávce u Brna, které se pro něj postupně stalo velmi poetickým, i na pozdější návrat na vysokou školu po roce 1989. Vzpomínky se velmi decentně dotýkají i jeho soukromí, oblíbených míst v okolí Brna, kde trávil svůj volný čas v obou životních obdobích. Vzpomínky, natáčené na místech jeho působení, navíc korespondují s úryvky textů z jeho knihy deníkových záznamů *Struktury* a především s druhou knihou *Obtisky* z let 1990–1997, kterou vydal v roce 1998. *(csfd.cz)*

Jakou stopu ve vás zanechalo natáčení filmu *Akustika srdce*?

Jedna z nejsilnějších vzpomínek přimmo nesouvisí s natáčením dokumentu, ale zdá se mi, že v sobě nese cosi „kožmínovského“. Spolu se spolužačkou Světlanou a panem profesorem jsme jeli vybrat nábytek do jeho nového bydlení v pečovatelském domě. Tou dobou už měl problémy s chůzí, a tak jsme novotou a Skandinávií vonící komplex projížděli se slovan-skou srdatostí na zapůjčeném invalidním vozíku. Pan profesor udával směr, zaostřeno jsme měli především na nábytek pro uložení knih, ostatní nábytek byl jaksi jen do počtu. Po nějaké chvíli přistoupil k vozíku muž v dresu obchodního domu. Poznal pana profesora po hlase. Určitě nikdo z kolemjdoucích netušil, že muž na invalidním vozíku má v každém malíku Vančuru či Čapka a že muž, který k vozíku přikleknul, není jen prodavač, ale i jeho student z časů, kdy se pan profesor mohl vrátit přednášet na vysokou školu. Všude kolem plno reklamních sloganů, naleštěný nábytek a na policích knihy, které nikdo nikdy neotevřel, natož pak přečetl. Bylo to upřímné a srdečné setkání. Přestože kolem nás vše zářilo a vonělo novotou, přišlo mi to v tu chvíli strašně laciné...

Jak vás ovlivnilo kožmínovské vidění světa?

Na tuto otázku bych měl průměr. Jeden z mých spolužáků byl nadšený sportovec, druhý pak viděl svoji budoucnost co důstojník tehdy Československé lidové armády. Přestože povinná četba měla jasné tituly, sportovec nám po nějakém čase ve svém referátu zaujatě vyprávěl o nějakém O. Pavlovi a dnes důstojník v hluboké záloze stejně zaujatě referoval o jakési Vojně. To bych ještě pochopil, ale on stejně tak zaujatě hovořil o Míru! Myslím, že pana profesora nešlo obejít bez nějakého toho jeho **OBTISKU**...

Jak vznikla myšlenka použít motiv vlaku a jakou roli ve filmu naplňuje?

I dnes jsem přesvědčen, že jediným místem pro natáčení dokumentu je vlak. Když jsem četl jeho zápisky z deníku, slyšel jsem ten stereotypní zvuk úderů kol o spoje kolejnic. Stereotypní blues, ve kterém vznikaly, zatímco se za oknem míhala krajina. My jsme se v té hudbě učili narychlo napsat domácí úkol, ale asi to bylo vždy znát. Psaní ve vlaku se asi nedá zapřít...

režisér dokumentu Vojtěch Fatka

Život musí být sama intenzita. Ale člověk potřebuje spát, a to často i při bdění, zvláště je-li skutečnost zvatlavě nicotná a tvé síly jdou jako motor naprázdno. Intenzita je možná jen tak, že se vynoří z neintenzity.

Velká minulost je žhavě dnešní - malá přítomnost je mrtvě narozená. Ale velká přítomnost je možná jen jako soud nad ~~velkou minulostí~~ a malou přítomností.

—
z Kožmínova rukopisu

„Zase bych se chtěl do svého Deníku ukrývat jako do vlídná a upřímná. V širém světě fouká drsno (byť i uzdravující), ale v písmu své vzpínající se ruky vzývám penáty, bůžky laskavosti a vlídného zápraží... Co je velké, že patřím téhle zemi (i jako planetě!) svým narozením i svým konečným údělem.“

Sbohem, pane profesore Kožmíne

Zdeněk Kožmín (1925 až 2007) zemřel minulě pondělí v Brně a dnes má v 15 hodin pohřeb v obřadní síni zdejšího Ústředního hřbitova. Za léta svého působení jako učitel, profesor Filozofické fakulty Masarykovy univerzity a hlavně velký znalec a milovník literatury vychoval generace dalších znalců a milovníků, kterým předal též nádherné poslání, že velká literatura „není virtuozitou, není vymyšleností, alespoň ne v prvé řadě. Roste v plném slova smyslu ze života. A naši vnímavosti a touhou zase do života vrůstá“.

Na velkou tuto osobnost vzpomíná jeho univerzitní kolega a publicista, která s ním natočila pravděpodobně poslední rozhovor.

Vzácně docelená životní dráha

Jiří Trávníček
literární vědec
a univerzitní pedagog

přijmu ji jako zlatý lem
jednou svoji jím není
přespláší zápasí jsem s andělem
a chromý jsem a unavený
Jan Skácel

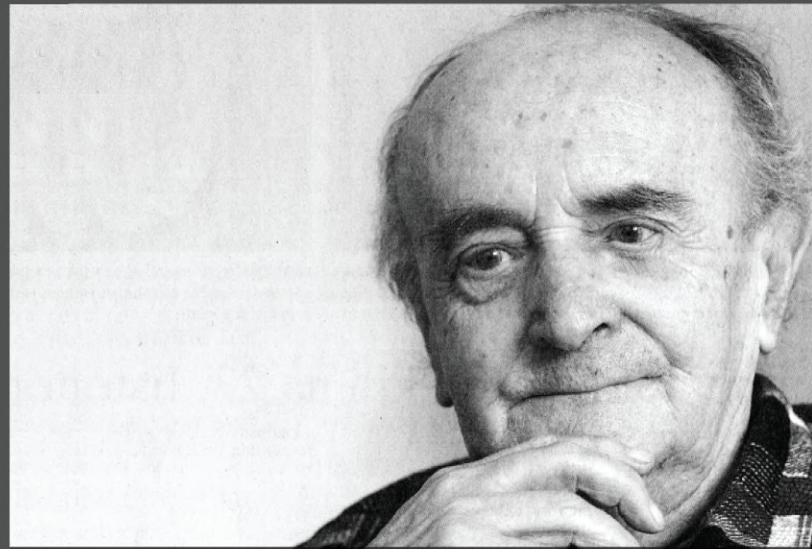
Zdeněk Kožmín „jí“, tu „jednou jeho“, „přijal“ v pondělí 12. listopadu.

A přijal ji po dlouhé nemoci. Po tři poslední roky už byl upatán na lůžko; jeho mysl však stále vyhlédávala podněty a přemýšlela o věcech lidských i těch Jiných.

Četl si po kouscích Holana, společně se Skácelem básníka mu nejbližšího; těšival se ze setkání se svými blízkými.

Velkou radost měl z vydání Zvěstí z Komenského, knihy, kterou napsal společně se svou paní, v době vydání už pět let zesnulou.

Jeho životní dráha i přesto, kolik protivností se jí kdy postavilo do cesty, je vzácně docelená. Stojí tu velké dílo, jakož i početný houfec žáků, kteří se k němu hlásí jako ke svému zasvětiteli či milovanému učiteli. Do Brna se Zdeněk Kožmín dostal zpod Řípu. Narodil se v rodině výpravčího vlaku, což

PROFESOR ZDENĚK KOŽMÍN. Výjimečný učitel a zasvětitel mnohých, kte

znameno časté stěhování. V roce 1949 vystudoval na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy češtinu a filozofii. Následovaly učitelské štace ve Starém Jičíně a Břeclavi.

V roce 1956 nastoupil jako asistent Východní pedagogické školy, o rok později proměněné v Pedagogickou fakultu brněnské univerzity (tehdy Univerzity Jana Evangelisty Purkyně).

V roce 1970 byl z této fakulty propuštěn, ale podařilo se mu zakotvit na gymnáziu v Zastávce u Brna. Říkal, že tento poměrně fešácký vyhovoz získal i proto, že tehdejšímu řediteli slíbil, že nebude vyvíjet žádnou publikační činnost. Stejně o ni byla nouze.

Své knížky začal skutečně vydávat až v důchodu. Ale i tak se to dalo díky statečnosti lidí z nakladatelství, kteří se k tomu propůjčili. V roce 1989 zahřměly Dějiny a Zdeněk Kožmín se dostal zpět na pedagogickou fakultu, kterou v roce 1991 vyměnil za fakultu filozofickou. Na ní působil, až co mu zdraví umožňovalo.

Dílo, které Zdeněk Kožmín po sobě zanechává, je objemné. První knížka mu vyšla v roce 1967 (Umění stylu), poslední několik měsíců před jeho skonem. Za připomenutí stojí zejména Interpretace básní (1986), Zvěstiny ze stylu bratří Čapků (1988), souborný průřez Studie a kritiky (1995), Smysl dekonstrukce – Derridovy průřez (1998).

Kromě toho napsal dva svazky deníkových zápisků (Struktury, 1995, a Obtisky, 1998). Od sty-

listíky literárního díla přes jeho interpretaci se Zdeněk Kožmín dostal až k jakési existenciální kontemplaci.

Miloval poezii, hodně četl z filozofie. Toulával se krajčinami, zejména tou kolem Mohyly míru. Rád si zamslal.

Zůstává po něm hluboká stopa a v našich myslích velké prázdno...

Do podsvětí se nespěchá

Dora Kaprálová
spolupracovnice
MF DNES

Koho ztrácíme v osobnosti Zdeňka Kožmína? Ta fešácká otázka je svým způsobem nepřipadná, protože i když pan Kožmín minulě pondělí zemřel, jeho zvláště soustředěné dílo, a zdaleka nejen to interpretaci, nemizí...

A nadto zůstává ještě cosi, co samotné dílo přesahuje: totiž soukromé obtisky pana Kožmína, všechny ty neopakovatelné semináře o Beckettovi, Derridovi, Holanovi či Skácelovi, všechna ta nenápadná, zato důsledně iniciální setkání, díky kterým pozornější z jeho studentů propadli kouzlu literární interpretace.

Tedy ne knihy sekernicky soudit, ale s potěšením číst a přemýšlet. Když občas přestávám myslet, z lenosti, pohodlnosti, rychlosti, vybamvisí si pana Kožmína a zasty-

dím se. Ví to pan profesor? Tuší? Sám Zdeněk Kožmín byl s literaturou spjat pevně a napofád.

Ostatně ve své knize Obtisky napsal: „Je mi blaženě v textu a blaženě v moravské krajčině pozorovatelné.“

Jeho pokornou vášň pro slovo, bez níž by nevznikly tak niterné a jedinečné texty o Holanovi či Skácelovi, nakonec přesně charakterizoval i profesorův dávný přítel Ludvík Kundera:

„Zdeněk Kožmín není elegantní mlukva. Když něco vysvětluje, konkretizuje myšlení, celý proces přechází na posluchače, posluchač je vtažen do procesu a stává se jakýmsi aktem myšlení. V tom spočívá vzácná a zvláštní autenticita vzájemného dialogu.“

Na způsobu profesorova uvažování bylo fascinující i to, že nikdy nezapomákal stejný seminář. Co ho zrovna trápiło, to učil. Oč drobnější a nepatrnější byly poslední léta pomalé kroky starého muže, oč slabší byl jeho hlas, o to hlubší, a chtělo by se napsat rezejší, bylo jeho slovo.

Tady by text mohl končit, jenže... Je to pět let, co jsem s panem Kožmínem točila hodinový rozhlasový dokument. Pět let, a jakoby včera. Seděli jsme v kuchyni, byl sychravý listopad, pili jsme čaj a choulili se do svetrů.

Snad to nebude znít pateticky, ale dodnes mám pocit, že to, co nás tehdy zahřívalo, nebyl čaj nebo huňaté svetry, ale povídání o literatuře. A protože ta byla pro pana profesora něčím tak samozřejmým

ří se k němu s obdivem hlásí.

„Abychom se
nepropadli
do nicoty...“

Skácelova lyrika se celá vyznačuje jakousi rovnováhou mezi časem a prostorem. Mezi různými polohami života, mezi časem a věcmi, mezi časem a lidmi jsou ve Skácelově světě stále úmluvy, stále znovu otvíraná vrátka tam i zpátky. Ve Skácelově světě se i při největší tíži a zátěži, při největším hoři a lítostivém stesku jde jakoby volným prostorem, svobodným časem. Přestože tu platí náhle navěky a bezpočet dalších verdiktů, je tu vždy ono posléze omilostnění a pokory.

Z knihy Umění básně

Jestliže ve Skácelově světě přeletí pták či rozšumí se strom, je uvedena do pohybu velká hra významů, která směřuje k spojování a propojování, abychom se tímto světem nepropadli do nicoty. Také smrt a hrob je ve Skácelově zmytizované něze věčnou zálohou smyslu. Tělo, duch a duše nacházejí ve Skácelově světě místa, kde se potkávají a navzájem si dodávají odvahy.

Z knihy Skácel

Paradox, ...že Skácelův čas je obrácen vždy k času, že se neruší, ale naopak stále obohacuje, bychom mohli ještě rozšířit tak, že básníkův čas se obrací k celému lidskému času především tichem. Ne ovšem tichem bezhlesým a uzamčeným, nýbrž tichem, které bylo vylčeno životem, vyváženo jasným hlasem odvahy a pravdy.

Umění básně

Skácel pociťoval nejsilněji právě konkrétní místo, konkrétní prostor, věděl, že něco je vždy v určité chvíli a na určitém místě. Skácelova sbírka (*Metličky – pozn. red.*) je plná velkých inverzí, kdy se z jedné životní polohy přesouváme do opačné: ze štěstí do žalu, ale stejně tak z bolesti do radostného vydechnutí.

Z knihy Na tvrdém loži z psiho vína.

I v mikrotextu (*Měsíční sonáta – pozn. red.*) je přítomna Mikulášková mýtotočná gestace... První zárodečný živel básně voda byla čistou vodou, živel vzduchu je čirým vzduchem. Oba živly jsou vysunuty do centra sémantiky jako zvláštním způsobem neposkvřené, jako samy zdroje zdrojů. Čisté a čiré stojí na počátku geneze světa, který v básni vzniká. A vše se posouvá zase dál dýcháním. Už nikoli jen pohyb rákosí, ale samo živoucí dýchání. Vesmír básně je logicky pevný: dýchá tu voda, dýchá tu rybník. Vše trvá a vše se vždy posouvá o stupeň bytí dál.

Umění básně
(jas)

jako dech, každý hovor se přirozeně rovnal hovoru o životě. Nevěříte?

Pan Kožmín svým huhňavým hlasem občas bojoval o slovo s vrčící ledničkou, třeba když říkal: „Moje první dojmy z dětství? Kuchyň na nádraží v Hněvčicích, k východu otevřená, a tam svítilo ranní slunce dopolední a jako dítě jsem tam rozkládal leporela...“ A řeč zas stočil k oblíbeném Derridovi, Beckettovi, Mikuláškově...

Ptala jsem se – myslím – pak, zda přes vášeň ke slovu nesměruje v životě někdy k tichu. Pan Kožmín chvíli mlčel, zachumlaný ve svetu, jako by hledal vhodná slova, nakonec skoro radostně zahuhlňal:

„Já myslím, že ano, ten smysl se promítá do ticha, něco se objeví, něco se žije, v tichu se to znehodnocuje a nabývá zvláštní definitivnosti, která je za slovy, to je taky velké dobrodružství. Slova jsou stále po ruce, ale nenabízejí se snadno. Proto si myslím, že smrt je něco, co k životu patří. Nedávno jsem se potkal s doktorem u nás v baráku, taková rázovitá postava, a on mi říkal *nebudem tam spěchat* a já jsem říkal *nebude, do podsvětí se nespěchá*. Takže jsme se shodli. Myslím, že smrt jako součást života je dobře vymyšlená. Nesmrtelnost člověka, to by byla hrůza.“ Je to už pět let, a jako by to bylo včera.

Když propadám duševní tuhosti, lenosti, pohodlí, vzpomenu si na pana profesora a věřím, že on ví. Teď už napořád.

- 1925 28. 2.** narozen v Hněvčicích (u Roudnice nad Labem) v rodině výpravčího vlaků
- 1944** maturita na gymnáziu ve Vysokém Mýtě
- 1945–1949** studium češtiny a filozofie na Filozofické fakultě UK (závěrečná práce *Jazyk T. G. Masaryka a Rádlova filozofie*; titul PhDr. za práci *Ústřední principy Rádlovy filozofie*)
- 1949–1953** učí na osmileté střední škole ve Starém Jičíně (z toho dva roky na absolvování vojenské služby)
- 1954–1956** učí na pedagogické škole v Břeclavi
- 1956–1970** asistent na Vyšší pedagogické škole v Brně (od **1957** Pedagogické fakultě UJEP); **1969** – proděkan; z politických důvodů je nucen školu opustit
60. léta soustavná spolupráce s časopisy *Host do domu*, *Plamen*, *Literární noviny* ad.
- 1962** titul CSc. za práci *Úloha jazyka v umělecké výstavbě Vančurovy prózy*
- 1966** titul docenta za práci *Styl současné prózy*
- 1967** *Umění stylu* (studie)
- 1968** *Styl Vančurovy prózy* (studie)
- 1970–1985** učí na gymnáziu v Zastávce u Brna
- 1986** *Interpretace básní* (skriptum)
- 1989** *Zvětšeniny ze stylu bratří Čapků* (studie)
- 1990** návrat na Pedagogickou fakultu UJEP
- 1990** *Umění básně* (studie)
- 1991** přechod na Filozofickou fakultu téže univerzity (už s původním názvem Masarykova)

- 1991 titul profesora
- 1991–1992 přednáškové pobyty na slavistice vídeňské univerzity
- 1994–1995
- 1994 *Skácel* (monografie)
- 1994 *Česká poezie od 40. let do současnosti* (skriptum, s J. Trávníčkem)
- 1995 *Struktury* (deníkové záznamy)
- 1995 *Studie a kritiky* (výbor z celoživotního díla)
- 1998 *Na tvrdém loži z psího vína* (rozšířené a přepracované vydání skripta z roku 1994)
- 1998 *Obtisky* (deníkové záznamy)
- 1998 *Smysl dekonstrukce* (studie)
- 2001 *Modely interpretace* (studie)
- 2002 smrt ženy Drahomíry
- 2003 *Existencialita* (studie)
- 2004 pobyt v Hospici sv. Alžběty v Brně
- 2007 *Zvětšeniny z Komenského* (studie, spolu s D. Kožmínovou)
- 2007 12. 11. umírá

„Jiří Trávníček se mě na jeřábkovském večírku zeptal, kdy jsem naposled nad textem literárního díla plakal. Řekl jsem docela přesně, že nad velikostí jakési absolutní touhy po čirém vztahu k člověku v Holanově básni *Jinde*: «Být s někým sám a vydán všanc sobě bez sebe, bez obvinění a nikomu na obtíž, a tedy oproštěn už všeho! Být s nikým nikdo...» To je obrovité: bytí jaksi *za*, ale být živý!“

drilij' zdeli'ku,

dekuju hezky za pozvani, došlo
v pořádku. V týdnu od 23. do 29. t. k.
budeme se jehou v Praze. Zálepoň
prošim, až další týden. Nemohu psát
ti o tom zatím poněvadž, protože jsem
že až dnes dospěl o nutnosti toho
pokojtu ke městi'že krásněm, ale mi-
koliv mi'ě bližším.

Hezky pozdrav tří milí Paví.

Jana Skácel.

Korespondenční lístek od Jana Skácela

Odesílatel:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Vyhrazeno pro služební nálepky a údaje pošty

Pau

dr. Zdeňka Kožmíř

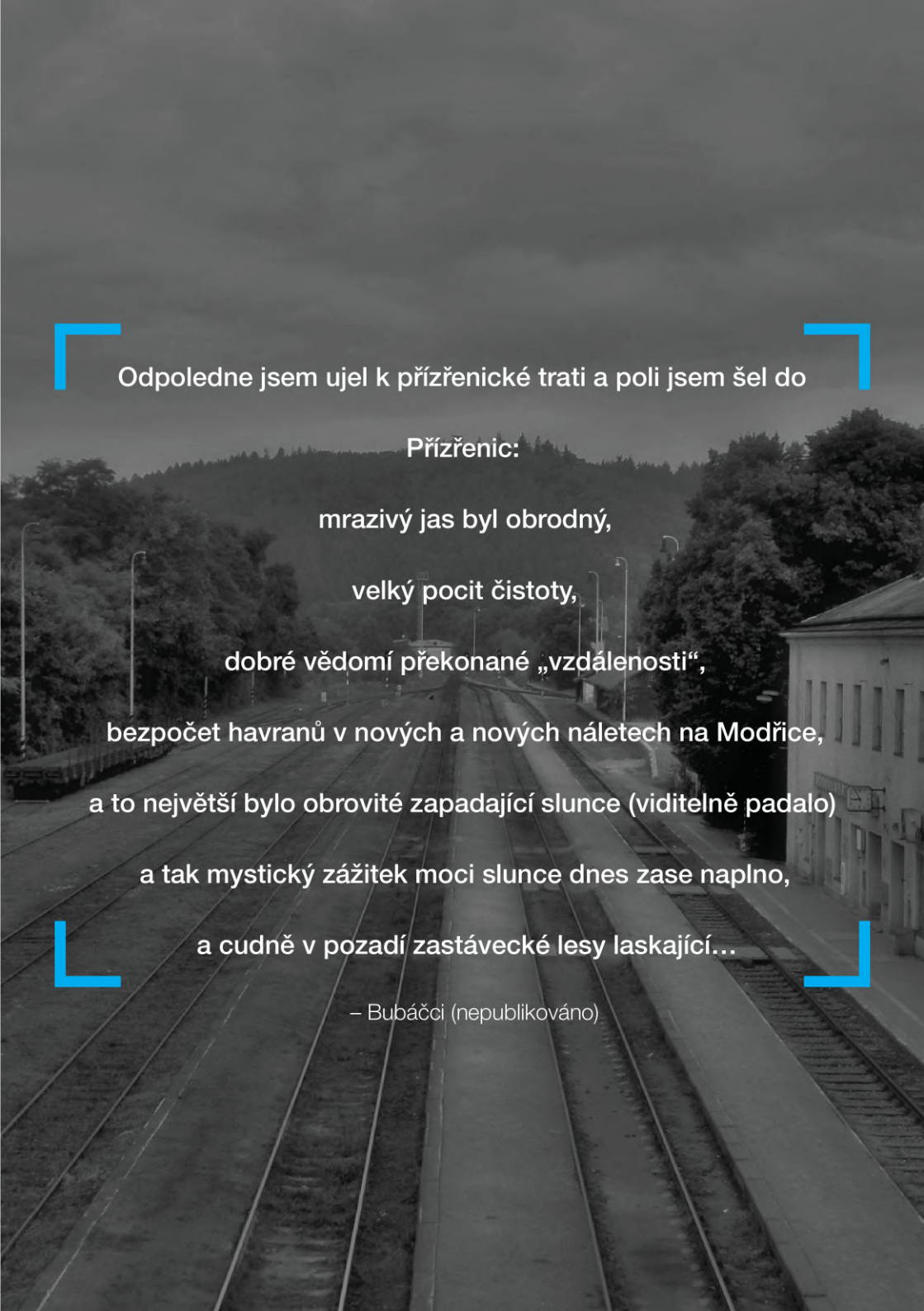
Levínova 15

Plzeň

60200

50 h

Odpoledne jsem ujel k přízřenicé trati a poli jsem šel do

Přízřenic:

mrazivý jas byl obrodný,

velký pocit čistoty,

dobré vědomí překonané „vzdálenosti“,

bezpočet havranů v nových a nových náletech na Modřice,

a to největší bylo obrovité zapadající slunce (viditelně padalo)

a tak mystický zážitek moci slunce dnes zase naplno,

a cudně v pozadí zastávecké lesy laskající...

– Bubáči (nepublikováno)

Malý portrét sochaře Nikose Armutidise

Velmi nás potěšilo, že se pan Armutidis ujal realizace pamětní desky prof. Zdeňka Kožmína. Nenechal se přemlouvat a reliéfu se několik měsíců věnoval.

Pan Nikos Armutidis žije a pracuje v nedalekých Veverských Knínicích, ale jeho výtvarné práce se rozběhly do nejrozdůlnějších míst republiky. Některé můžeme vidět na veřejném prostranství, za jinými musíte zajít do ticha galerií.

K těm prvním patří reliéfy, busty a sochy, které nejčastěji připomínají významnou osobnost daného místa – herce Vladimíra Menšíka, herečku Vlastu Fialovou, zpěvačku Boženu Šebetovskou, herce Jana Wericha, spisovatele Franze Kafku. Zvláštní postavení v tvorbě pana Armutidise má město Mikulov. Pro ně, vedle řady jiných prací, restauroval malby

Jožky Úprky v pravoslavném kostele sv. Mikuláše a některé sám doplnil.

Naše znalce napoleonských válek by jistě zaujala naprosto ojedinělá socha – kůň na slavkovském bojišti připomíná, že zde vedle lidí umíraly i tisíce koní.

Není možné dále vyjmenovávat práce pana Armutidise, protože z těch sochařských by zabraly hodně místa především objekty abstraktního charakteru, jež jsou jeho nejosobitějším projevem. A samostatnou kapitolu představuje malířská tvorba, kterou považuje za rovnocennou té sochařské.

Významná osobnost literární vědy tak získává tvář díky významné osobnosti výtvarné.

Mgr. Anna Kroutilová

Co je hlavní?

1. Přestat se bát.
2. Naslouchat druhým.
3. Pokračovat žít.
4. Počkat trpělivě na velkou lásku.
5. Dát své já do závorky.
6. Prosit o milost, právě hlavně o tu Boží.
7. Rezervovat si sedmičku pro štěstí a krásnou náhodu.

Bubáčci

V tomto sborníku jste si mohli všimnout několika ukázek z nevydané knihy deníkových záznamů Zdeňka Kožmína, která měla nést název *Bubáčci*. Tento výbor z deníků by tak volně navázal na deníkové knihy *Struktury* (1995) a *Obtisky* (1998). Záznamy pocházejí z let 1998-2002. Je až dojemné zjistit, že „zastávecké téma“ rezonovalo ve vzpomínkách pana profesora neustále a objevuje se v denících i po dvaceti letech. Práci na vydání knihy přerušila edice komeniologických studií *Zvětšeniny z Komenského* (2007) a těžká nemoc, kniha *Bubáčci* nakonec zůstala nevydána. Část rukopisu byla zpracována Janem Tlustým a zpřístupněna čtenářům kulturně-literární revue Pandora (24–25/prosinec 2012). Odtud jsme úryvky do sborníku vybrali a nabídli vám tak vzácnou příležitost do kožmínovského světa znovu nahlédnout.

Eva Kokešová

Zdeněk Kožmín: Místo, které jsem směl...

Vytisknuto pro Gymnázium T. G. Masaryka Zastávka, příspěvkovou organizaci.

Zastávka, U Školy 39, 664 84 Zastávka

Datum vydání: 3. 10. 2015

Připravila: Mgr. Eva Kokešová a kol.

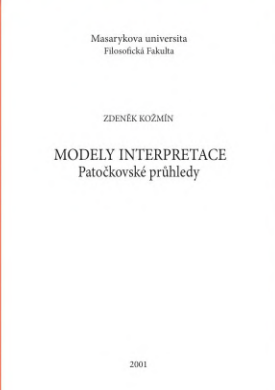
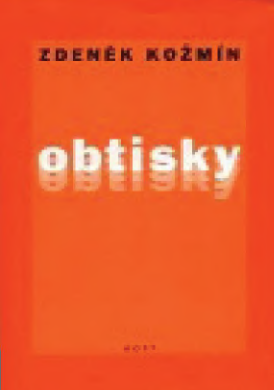
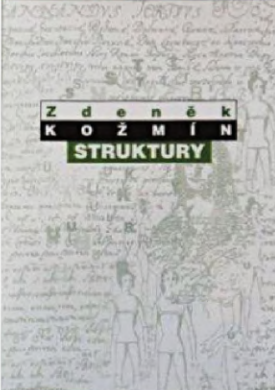
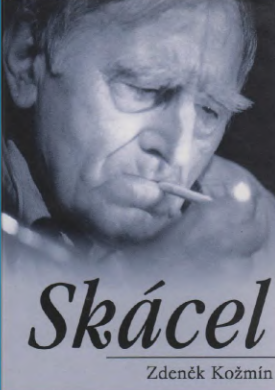
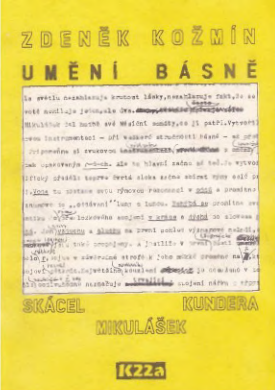
Děkujeme za zapůjčené materiály a sponzorům, všem, bez kterých by tento sborník ani událost nebyly realizovatelné.

Foto s. 2–3: Martin Růžička

Grafická úprava: Jan Čermák

Tisk: POINT CZ, s. r. o.

**U příležitosti odhalení pamětní desky
prof. PhDr. Zdeňku Kožmínovi, Csc.**

3. 10. 2015